

פלפלתי עם חבר שלי בעניין רפואה וכו'

איתא בשו"ע (חו"מ סי' תכז ס"ח) וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות, מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה, שנאמר: השמר לך ושמור נפשך (דברים ד ט). ואם לא הסיר והניח המכשולות המביאים לידי סכנה ביטל מצות עשה ועבר בלא תשים דמים (דברים כב ח).

ומקורו ברמב"ם (רוצה ושמירת נפש פי"א ה"ד) אחד הגג ואחד כל דבר שיש בו סכנה וראוי שיכשל בו אדם וימות כגון שהיתה לו באר או בור בהצירו בין שיש בהן מים בין שאין בהן מים חייב לעשות להן חוליה גבוהה עשרה טפחים או לעשות לה כסוי כדי שלא יפול בה אדם וימות וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה יפה שני' (דברים ד' ט') השמר לך ושמור נפשך ואם לא הסיר והניח המכשולות המביאים לידי סכנה ביטל מצות עשה ועבר על לא תשים דמים.

קשה מאד, שהרי הפסוק (דברים ד ט-י) רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב באמר ה' אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון.

היינו שהפסוק לא מדבר בשמירת הגוף אלא על זכירת תורה או זכרית מעמד הר סיני. והרי עי' אבות (פ"ג מ"ח): רבי דוסתאי ברבי ינאי משום רבי מאיר אומר, כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו, שנאמר (דברים ד), רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך. וכו'.

אמנם עי' ברכות לב ע"ב: תנו רבנן מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך בא שר אחד ונתן לו שלום ולא החזיר לו שלום המתין לו עד שסיים תפלתו לאחר שסיים תפלתו אמר לו ריקא והלא כתוב בתורתכם רק השמר לך ושמור נפשך וכתוב ונשמרתם מאד לנפשותיכם כשנתתי לך שלום למה לא החזרת לי שלום אם הייתי חותך ראשך בסיף מי היה תובע את דמך מידי, ע"כ.

רואים שהשר הבין את הפסוק לא נכון, ושייך את זה לשמירת הבריאות. אמנם לא מצאנו שום חז"ל חוץ מזה למקור לדברי הרמב"ם. וכן עי' גר"א על השו"ע הנ"ל שמציין לדברי הגמ' בברכות¹. אם כן רואים שהפסוק אכן כן מדבר גם בענין בריאות הגוף, והשר צדק בהבנתו.

חוץ מזה יש עוד פסוק (ויקרא יח ה) ושמרתם את הקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה'. ועי' יומא פה ע"ב: וחי בהם ולא שימות בהם. ועי' רמב"ם (יסודי התורה פ"ה ה"א) כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגנו ועבור ואל יהרג שנאמר במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם וחי בהם ולא שימות בהם ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו. היינו שפסוק זה מלמד אותנו שלא חייבים למות על שמירת התורה והמצות, אבל לא על שמירת הבריאות.

¹ נ.ב. שאלתי לחבר שלי אם הוא ראה את הטור ב"י בענין, והוא הבהב, ואני אמרתי אני מוכן לעשות שבועה דאורייתא שלא, שהרי אין טור וב"י בסימן זו.

עי' ברכות ס ע"א: תני דבי רבי ישמעאל ורפא ירפא מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות, ועי' שו"ע יו"ד סי' שלו ס"א: נתנה התורה רשות לרופא לרפאות ומצוה היא ובכלל פיקוח נפש הוא ואם מונע עצמו הרי זה שופך דמים.

אמנם נ"ל שהקורנא וכו' בדרך כלל הוא בגדר של פרפואה תמנעי, היינו לעשות משהו שלא להיות חולה, והוא כמו ללבוש מסכות, או הרחקה ציבורי, או חיסונים, ועל זה לא מצאתי מקור בחז"ל.